

NOTAT

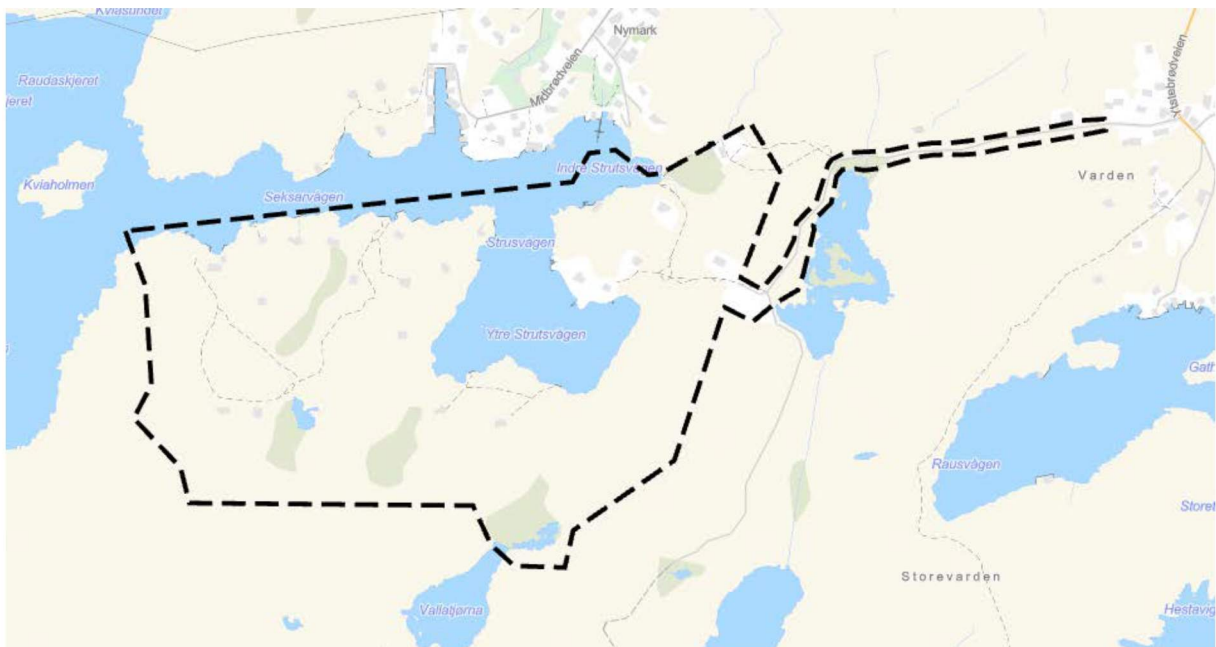
Utarbeidet av: Natur og Samfunn AS v/Iris Ringstad og Amanda Engberg Andersen

Dato: 30.06.2022

Tittel: Vurdering av konsekvenser ved tiltak ved Ytstebrød, Eigerøya.

Innledning

I forbindelse med ønsket etablering av hyttefelt ved Ytstebrød, Eigersund, har Natur og Samfunn AS gjennomført en supplerende kartlegging (16.06.2022) av naturverdiene i planområdet, herunder rødlistearter og fremmedarter, samt vurdert områdets betydning for fugl og vilt. Området ble ikke kartlagt for naturtyper, da dette ble gjort i 2019, etter miljødirektoratets instruks for kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. Notatet presenterer resultatene fra dette arbeidet og er laget på oppdrag for Karttjenester AS.

Figur 1. Kartet viser det skisserte planområdet.

Metode

Hele det skisserte planområdet ble gjennomgått for forekomster av rødlistearter og fremmedarter, i henhold til Norsk rødliste for arter 2021, samt Fremmedartslista 2018. Områdets betydning for fugl og vilt ble også vurdert.

Kartlegging ble gjennomført 16.06.2021, under gode forhold.

Registreringer

Generell beskrivelse

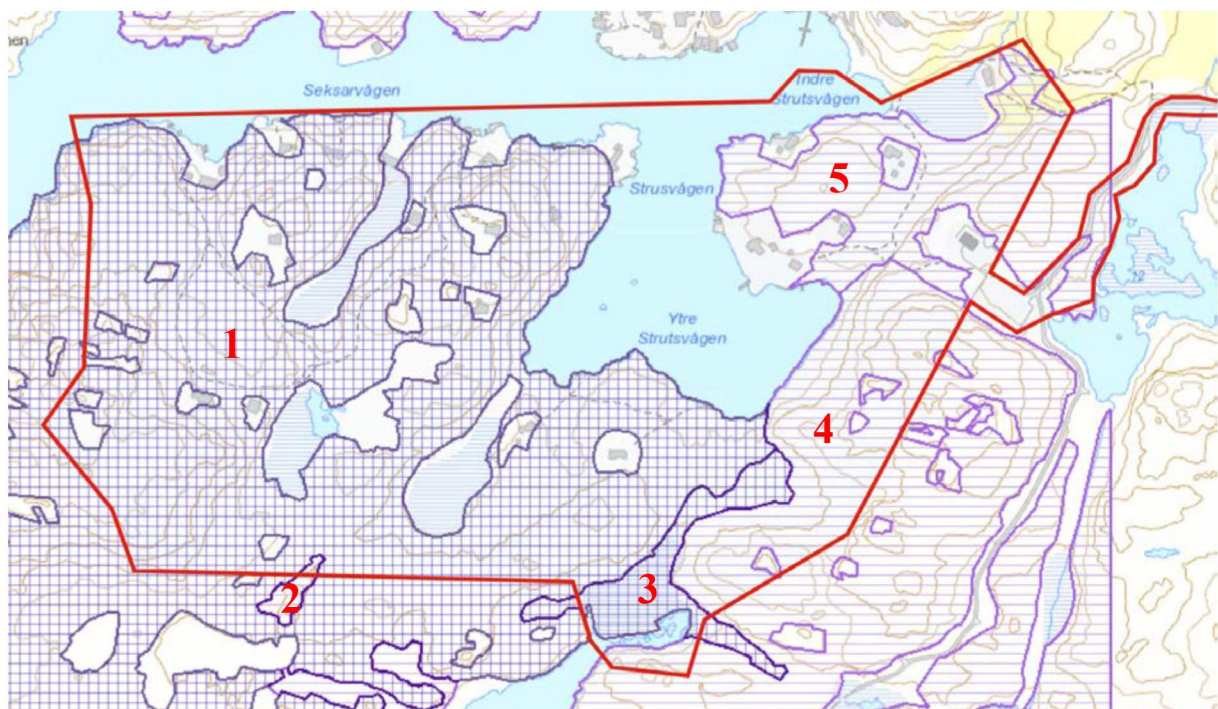
Innenfor kartleggingsområdet er det i hovedsak kystlynghei som dominerer landskapet. Innimellom finnes også hytter og hyttetomter som fragmenterer kystlyngheia. Det er ikke veiforbindelse til hyttene som ligger lengst vest, men det går stier inn til hyttene. Tilstanden av kystlyngheia er varierende innad i planområdet, hvor noen områder er i gjengroing, mens andre områder holdes i hevd. Innimellom finnes det partier med fattig jordvannsmyr i søkkene, og det er stedvis gradvise overganger mellom fukthei og kystlynghei. En større myr, samt deler av en mindre myr har slåttemyrpreg, og har begge blitt registrert som slåttemyr ved tidligere NiN-kartlegging. En del av myrene har også dype hull som kan tyde på torvtekt. Drenering av myr fører til utslipp av CO₂ fordi vannstanden senkes og det organiske materialet som er lagret i myra brytes ned. Det er også et større inngrep med en stor parkeringsplass for turgåere i området.

Naturtyper

Det er tidligere registrert fem naturtyper etter miljødirektoratets instruks innenfor planområdet (tabell 1, figur 2). Tre er av typen Kystlynghei (EN), mens to er av typen, Sørlig slåttemyr (CR).

Tabell 1. Oversikt over de 4 registrerte naturtypeforekomstene innenfor planområdet.

Nr.	Naturtype	Tilstands- vurdering	Naturmangfolds- vurdering	Lokalitetskvalitet
1	Kystlynghei	God	Stort	Svært høy kvalitet
2	Sørlig slåttemyr	Moderat	Stort	Høy kvalitet
3	Sørlig slåttemyr	God	Stort	Svært høy kvalitet
4	Kystlynghei	Moderat	Stort	Høy kvalitet
5	Kystlynghei	Moderat	Stort	Høy kvalitet

Figur 2. Planområdet med oversikt over tidligere registrerte naturtypepolygoner. Mørk lilla skravering er lokaliteter med svært høy kvalitet, mens lys lilla, vannrett skravering, er av høy kvalitet (se også tabell 1).

Kilde: Naturbase.kart.no

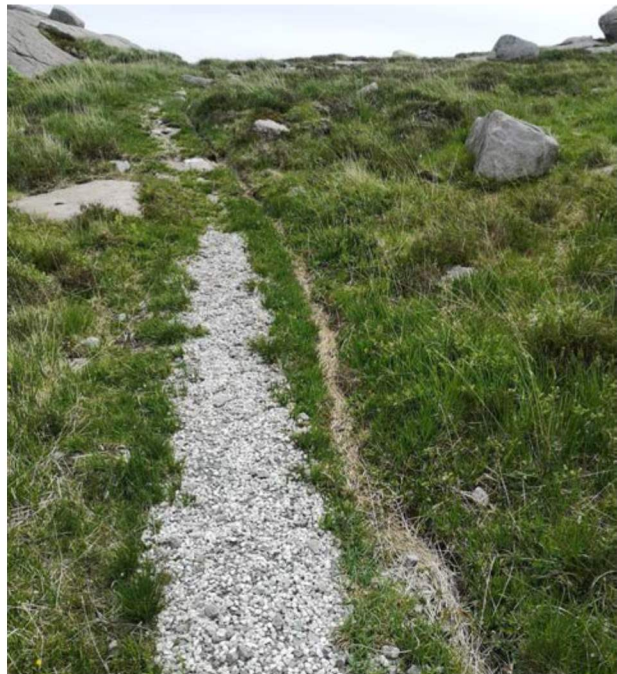
Kystlynghei (EN)

Kystlynghei er en åpen, heiprega naturtype der vegetasjonen er utvikla gjennom tradisjonell skjøtsel med sviing/brenning og beiting. Den har rødlistestatus EN (sterkt truet), blant annet på grunn av sterk tilbakegang, grunnet opphørt/reduert drift som fører til gjengroing.

Lokalitet 1

Kystlyngheia i dette området har generelt lavt beitetrykk, men fremstår likevel intakt, uten særlig gjengroing. Rundt hyttene har det likevel vokst opp en del mer busk og kratt, og heia er generelt i dårligere hevd. Her begynner det å gro igjen med løvtrær og fremmede bartrær (Sitkagran - SE og buskfuru - SE). Rundt flere av hyttene er det også plantet le-beplantning av fremmede bartrær (figur 3). Enkelte myrpartier har også blitt drenert for at det skal bli lettere å gå. Det er registrert klokkesøte (VU) i området.

Figur 3. T.v. Flyfoto som viser fremmede bartrær rundt hytter. Kilde: Naturbase.kart.no. T.h. Bilde som viser drenerte stipartier. Foto: Amanda Engberg Andersen

Lokalitet 4

Området har et stort artsmangfold av urter og er i god hevd. Det er lite lyng i heia, og mer gras og urter (figur 4). Det ble observert heiblåfjær, noe som tyder på at heia har et intermediært kalkinnhold. Typiske arter i området er tepperot, rome, røsslyng, vier, kystmyrklegg, skogstjerne, kystbergknapp, arve, engarter, småsyre, tettegras og flekkmarihånd. Røddlistearten, klokkesøte (VU) er registrert flere steder i området. Det forekommer naturlig veksling med fuktigere partier.

Figur 4. Bilde fra kystlynghei, lokalitet 4. Feltsjiktet er preget av gras og urter. Foto: Amanda Engberg Andersen.

Lokalitet 5

Området preges av kystlynghei og spredte hytter/hyttetomter (figur 5). Enkelte partier har mer naturbeitemarkspreg, men det var begynnende gjengroing av einer, vier, bjørk og rogn. Området blir beitet av sau. Flere av hyttene har benyttet fremmede granarter til lebeplantning i hage. Arter i området består blant annet av; blokkebær, einer, tepperot, krekling, røsslyng, tuer med sølvbunke, tistel, gulaks, lys reinlav, småsivaks, kystmyrklekk, torvull og duskull. Det er flere steder lagt klopp over våte partier, og noen steder er det drenert.

Figur 5. T.v. Bilde fra kystlynghei, lokalitet 5. Området har stedvis noe mer naturbeitemarkspreg, med gjengroing av blant annet einer. T.h. Bildet viser klopplegging og drenering over våte partier. Foto: Amanda Engberg Andersen.

Sørlig slåttemyr (CR)

Slåttemyr er områder med fuktighetskrevende vegetasjon som har- eller danner torv, og som er formet gjennom langvarig hevd gjennom slått. Naturtypen har rødlistestatus CR (kritisk truet) på grunn av nedbygging og oppdyrking, samt på grunn av opphørt hevd, som fører til gjengroing.

Lokalitet 2

Bare en mindre del av den avgrensede slåttemyra stikker innenfor planområdet.

Lokalitet 3

En større intakt myr med slåttemyrpreg. Lokaliteten bærer preg av å være fattig, med typiske arter som; rome, bukkeblad, torvull, myrfiol, skogstjerne, blokkebær, røsslyng og mye gras. Myra bærer også preg av store tuer, samt hull med vann som kan tyde på tidligere torvuttak.

Arter i kystlyngheia

Kystlyngheiområdene er i hovedsak preget av lyngvekster, som; blokkebær, krekling og røsslyng, samt gras og urter, som; tepperot, skogstjerne, kystbergknapp, arve og småsyre. Noen deler er i gjenvekst med einer, løvtrær og fremmede bartrær, men dette varierer stort innenfor planområdet. Artene som dominerer i myrpartiene er typiske for fattig jordvannsmyr, deriblant; rome, røsslyng, einer, blokkebær, torvull og duskull.

Klokkesøte

Røddlistarten, klokkesøte (VU) er registrert i store deler av planområdet, men ble ikke observert under befaringen. Arten har trolig ikke blomstret enda og det var derfor svært vanskelig å oppdage den. Siste registrerte funn i artskart er fra 2020, og det er derfor stor sannsynlighet for at arten fortsatt opptrer spredt i alle kystlynghei-lokalitetene.

Fremmedarter

Det er flere registrerte forekomster av fremmedarter innenfor planområdet. Særlig er det mye bergfuru (SE) og sitkagran (SE) som har slått seg opp i kystlyngheia. Det er tidligere også registrert vrifuru (SE) og rynkerose (SE) innenfor planområdet. Langs veien ut av området ble det observert gyvel (SE). Alle fremmedartene ligger i kategorien svært høy risiko. Typisk for disse er at de har stort invasjonspotensiale og høy økologisk effekt.

Vilt

Det er få registreringer av vilt innenfor og i nær tilknytning til planområdet - kun fremmedarten mink (SE), samt rådyr.

Fugl

Det er generelt mye registreringer av fugl knytta til området (tabell 2). Generelt er det registrert en del ande- og sjøfugler, som trolig ikke er knyttet til heiområdene, men benytter seg av sjøen til næringssøk. I tillegg til andefugler er det også knyttet en del måkefugler til område (også observert på befaring). Måkefugler (gråmåke og fiskemåke) er relativt robuste mot forstyrrelser og klarer seg godt så lenge hekkeplasser forblir intakte og at næringsgrunnlaget er godt nok for å få frem unger. Heiområdene har også potensiale for en

rekke vadere og andre trivielle fugler (spurver, finker, sangere osv.). Herunder også rødlistede arter (tabell 2).

Tabell 2: Oversikt over registrerte rødlistede fuglearter i tilknytning til planområde, og en kommentar som knytter seg til områdets potensielle funksjon for de respektive artene.

Art	Rødlistekategori	Kommentar
Svartand, bergand og sjøorre	VU, EN og VU	Svartand, bergand og sjøorre kan trolig forekommer i sjøområdene ved planområde på vinteren, tidlig vår og høsten, mot hekketid flytter disse seg til ferskvannslokalteter i fjellet for å hekke.
Gråmåke	VU	Hekker med stor sannsynlighet i tilknytning til planområde, da typisk i kolonier på ved holmer og skjær eller i heia.
Grønnfink	VU	Trives i tilknytning til åpent kulturlandskap, og hekker i tilknytning til trær, busker og kratt.
Ærfugl	VU	Kan potensielt være en hekkefugl i nær tilknytning til planområde. Reiret plasseres vanligvis godt skjult nært sjøen. Benytter seg også av sjøarealer til næringssøk.
Storskarv	NT	Er med stor sannsynlighet ikke knyttet til heia, men kan være en hekkefugl på holmer og skjær, samt at den trolig benytter seg av sjøareal til næringssøk.
Sandsvale	NT	Hekker i «skjæringer» med sand, her graver den ut reirganger. Relativt robust mot forstyrelser, så lenge fysiske inngrep i eventuelle hekkelokaliteter unngås
Stær	NT	Kan være en hekkefugl i kantsoner på land (busker, kratt og trær). Samt benytte seg av heiområdene og strandsonen til næringssøk.
Vipe	CR	En art i sterk tilbakegang, og etter hvert en sjelden hekkefugl. Siste observasjon i område var rett øst for planområde 15.mai 2021. Vipe ble ikke observert ved befaring, men område ble vurdert som et egnet habitat, spesielt de fuktige delene av heia, med innsalg av naturbeitemarkspreg.
Tjeld	NT	Par kan ofte hekke nært strandsonen, er fortsatt ganske tallrik og er derfor svært sannsynlig en hekkefugl i nærheten av planområde.
Rødstilk	NT	Kan typisk benytte seg av strandsonen, holmer og skjær under vår og høsttrekket. Kan også potensielt være en hekkefugl i heia, da spesielt i tilknytning til mindre myrpartier med mindre ferskvannsdammer.
Makrellterne	EN	Er en kolonihekker, kolonien plasseres typisk nært sjøen eller ved ferskvannslokalteter. En observasjon av makrellterne ble gjort den 14.mai 2021 ved Hagavatn og det er potensielt en koloni ved dette vannet.
Småspove	NT	En «karakterart» for åpent kystlandskap, kan med stor sannsynlighet benytte seg av planområde under hekketiden. Plasseres da oftest reiret på bakken. Er en trekkfugl, så er kun knyttet til område under sommerhalvåret.
Alke	VU	En sjøfugl knytte til kolonier under hekketiden, samt åpne havområder resten av året. Observasjoner skyldes trolig vinterstormer som fører individer til mindre eksponerte områder. Planområde er utvilsomt ikke av stor betydning for alke.
Teist	NT	En art som er sterkt knyttet til sjø, men hekker på holmer og skjær. Sjeldent eller aldri hekkefugl inne på heia. Planområde er trolig ikke av stor betydning for teist.

Fiskemåke	VU	Trolig en hekkefugl i område, samt så benytter den seg trolig av en vidt spekter av områder til næringssøk (sjø, ferskvann, myr, hei osv.)
Horndykker	VU	Knyttet til rike ferskvannslokaliteter under hekketid, overvintrende individer kan trolig benytte seg av sjøområdene rundt planområde resten av året. Heia er utvilsomt ikke av stor betydning for horndykker.
Polarsnipe	VU	Hekker i arktiske strøk, observasjonen er med stor sannsynlighet knyttet til trekk mellom vinter og sommerområde.
Storspove	EN	Storspove er som småspove en karakterart for åpne landskap. plasserer typisk reiret i tilknytting heilandskap. Kan trolig benytte seg av planområde under hekketiden. Er en trekkfugl (noen individer kan overvintre), så er kun knyttet til område under sommerhalvåret.
Granmeis	VU	Skogsmeis, planområde er utvilsomt ikke av betydning for granmeis.
Gulspurv	VU	Kulturlandskapsfugl, hekker gjerne i tilknytting til busker, kratt i kantsoner. Er med stor sannsynlighet en hekkefugl i område.
Gråspurv	NT	En art som er sterkt knyttet til menneskelig bebyggelse. Planområde kan derfor ikke anses å ha stor betydning for gråspurv.
Tyrkerdue	NT	Som gråspurv er tyrkerdue oftest knyttet til parker, bebyggelse og menneskeskapte habitater og ikke hei og kystlandskap.

Forholdet til naturmangfoldloven §§8-10

§8 Kunnskapsgrunnlaget

“Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.”

Det er gjennomført feltbefaring med fokus vegetasjonen i planområdet. Feltarbeidet ble gjennomført under gode forhold på et tidspunkt som var godt med tanke på å fange opp botaniske verdier. Det var for tidlig i sesongen til å registrere forekomst av rødlistearten, klokkesøte (VU), men fordi tidligere funn er av nyere dato, antas det at arten fortsatt finnes i området.

Det er ikke gjort egne feltregistreringer av fugl og vilt, men tilfeldige observasjoner i felt er likevel registrert. Det er også gjort en vurderinger av områdets funksjon for disse.

Totalt sett vurderes kunnskapsgrunnlaget som godt nok med tanke på å vurdere konsekvensene av tiltaket.

§9 Føre-var-prinsippet

“Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.”

I naturen er det alltid en grad av usikkerhet. Eventuelle beslutninger kan derfor noen ganger ha uforutsette konsekvenser. I forhold til arealet på Ytstebrød i Eigersund, mener vi at kunnskapsgrunnlaget er godt nok, og vi mener det derfor ikke er behov for å bruke føre-var-prinsippet i denne saken.

§10 Økosystemtilnærming og samlet belastning

“En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.”

At natur bygges ned i raskt tempo anses i dag som en av de mest alvorlige miljøutfordringene vi har. Nedbygging fører til press på biologisk mangfold, og flere og flere arter og naturtyper føres opp på rødlisten.

Kystlynghei er en rødlistet naturtype som er i sterk tilbakegang. Dette skyldes i hovedsak opphørt/reduert drift som fører til gjengroing av naturtypen. Oppdyrking, nedbygging og skogplanting er også viktige årsaker til at kystlynghei har gått tapt. Fremmede arter påvirker også majoriteten (50-90%) av kystlyngheia vår. Hytteutbygging i kystlyngheia vil bidra til å redusere og forringe kystlyngheilandskapet og dermed være med å øke den samlede belastningen for naturtypen både lokalt, regionalt og nasjonalt.

Slåttemyr er en rødlistet naturtype som er betydelig redusert (50-80 %) de siste 50 årene. Dette skyldes i hovedsak opphørt/reduert drift av lokalitetene. Nedbygging, grøfting og oppdyrking utgjør også en trussel for naturtypen.

Tiltaket vil mest sannsynlig ikke øke den samlede belastningen på vilt i området, men fuglelivet kan bli noe negativt påvirket. Økt bruk og økt menneskelige forstyrrelseseffekter vil kunne være med å påvirke fuglelivet og fugleaktivitet i området. Særlig vil slike forstyrrelser kunne påvirke hekkeaktivitet og hekkesuksess hos mange fuglearter. Fordi hekkesesongen er en ekstra sårbar og stressende periode for fugl, vil økte forstyrrelseseffekter kunne føre til at fugl vil trekke unna området over tid, dersom forstyrrelsene krysser en gitt terskel for hver enkelt art. En risikerer da at området mister sin funksjon som hekkelokalitet.

Avbøtende tiltak

- Det anbefales at man unngår nedbygging, drenering og generelle inngrep i myr. Samt bevarer kantsoner rundt myra, som ofte er gode habitater for en rekke fugler.
- Område 4 er en av få områder med kystlynghei med god hevd, både regionalt og nasjonalt. Det anbefales å legge til rette for videre hevd (beite) i området.
- Buffersone for alle typer inngrep mot tidligere registrerte funn av klokkesøte, 10m.
- Anleggets arbeid burde ikke foregå i perioden mai-juli, med tanke på hekkende fugl.

Referanser

Artsdatabanken, 2021. Norsk rødliste for arter 2021.
<https://www.artsdatabanken.no/rodlisteforarter/2021>.

Artsdatabanken, 2018. Fremmedartslista 2018.
<https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>.

Artsdatabanken, 2018. Tjenesten Artskart. <http://artskart.artsdatabanken.no/>.

Miljødirektoratet, 2021. Kartlegging av terrestriske naturtyper etter NIN2. Veileder, M-1930/2021.